

FJESSA

Vi har här på Sold haft kändisar långt innan ordet var godtaget i språket. Den verkliga kändisen var vid sekelskiftet Skinnar Karin med smek- eller öknamnet Fjessa. Varifrån detta namn kommit, vet jag inte. Skinnar Karin var en hederskvinna, som man måste beundra, en kvinna som ingenting kunde slå ner. För henne var motgångar och svårigheter till för att övervinnas. Hon behövde inte ligga någon till last, utan kunde tvärtom räcka andra en hjälpande hand.

Skinnar Karin Andersson föddes i Skinnargården i Myckelbyn år 1847. I samma gård hade en gång en annan solleröbo blivit född, Skinnar Per Andersson som blev Solleröns ende riksdagsman och som avrättades i samband med Stora Daladansen 1734. Den gamla Skinnarstugan vid vägkanten i backen ner mot Utanmyra kom bort i slutet av tjugotalet, sedan familjen flyttat till fäboden Ryssa. Som ung for Karin till Eskilstuna, där hon fick plats på ett kafferosteri. Hon gifte sig där med en skomakare, Gustav Gelin, och fick två barn som dock dog vid späd ålder. År 1889 flyttade makarna Gelin till Sollerön, där de bodde i gamla Krångstugan, granngården till Karins födelsehem. Där drev Gustav Gelin sitt lilla skomakeri, som säkert inte gav mycket att leva på. Men redan 1891 blev Karin änka, och nu gällde det att finna ett arbete.

Här ser jag mig tvungen att i denna artikel blanda in ännu en kvinna, som betytt mycket, inte bara i Skinnar Karins liv. Hon var värmländska och hette Anna Östling. När hon 1873 kom till Sollerön, köpte hon av handlanden Lois Larsson en gammal magasinsbyggnad som stod vid vägkanten, där kommunalhuset nu står. Hon byggde om magasinet till en liten stuga med ett rum och kök och öppnade där Solleröns första kafé. Tidigare hade det funnits vinstugor, men det är föga troligt att man där serverade kaffe. En vetebulle var något mycket ovanligt fram till 1910, då den började bli överkomlig för allmänheten. Jag minns att omkring 1906 kunde det vankas någon till jul eller när Stina-Lisa från Vika kom med sin korg och byte åt sig korn för vetebullar. Anna Östling var halt och gick med käpp

Skinnar Karin Andersson.

och fick finna sig i att heta Linka. För sin lilla rörelse behövde hon vetebullar och skorpor. Skinnar Karin som var duktig att baka fick nu flytta upp till Linka, där hon bakade allt som behövdes i kaféet. Hon gick också med en korg ute i byarna och sålde vetebröd.

År 1892 öppnades broförbindelse med fastlandet. Nu ljusnade det för Skinnar Karin. Hon blev nämligen av vägdistriktet anställd som brovakterska och fick förfoga över en bra och rymlig timmerstuga på Lerön. Vissa tider fick Karin öppna och stänga bron många gånger dagligen. Det var flottningsbåtar som hämtade timmer vid Ryssåns utlopp, tegelskutor och stora kolpråmar som drogs av en liten ångbåt. Hon skulle också sopa och hålla bron någorlunda ren. Det var livlig hästrafik, och hästarna lämnade åtskilligt efter sig. Karin var ganska döv, men märkligt nog så hörde hon fast hon var inne i stugan, när båtarna signalerade på långt avstånd.

Det var spännande för pojkarna, när någon båt skulle passera. Då lade man ifrån sig metspöet och bara såg på. Karin kom med järn-

pipan i mun, i sin långa svarta kjol och en halvlång kappa med stora puffar på axlarna. Först tog hon bort de fyra meterlånga stockarna, som var trädde i järnringar och höll flotten på plats i bron. Med ett sinnrikt spel fick nu Karin flotten att flytta sig ur bron och lägga sig på en bestämd plats, så att båten kunde passera. Kaptenen på kommandobryggan gjorde alltid honnör och gav Karin en vänlig nick. Och så var det för Karin att sätta igång och veva igen fast åt motsatt håll. Nästan alltid var det några hästskjutsar som stod och väntade. Jag minns att när det blåste hårt kunde det vara ganska svårt att få in de fyra stockstumparna i järnringarna.

När det nu blivit bro till fastlandet, blev det fart på Lerön. Man byggde en såg som drevs av en ångmaskin. Det var mest husbehovs-sågning, men det var full fart hela somrarna. Ångpannan matades med avfall, bakar och ribb. Ribben skulle huggas upp och läggas i famnar för att torka. Här blev det ett arbetstillfälle för pojkar som kunde hantera en yxa. Var man duktig kunde man hugga en famn om dagen, och för det fick man en krona. Denna rörelse kom Skinnar Karin väl till pass. Hon hade kafé i sin stuga, sålde bullar och lemnad och fick på så sätt lite med av pojkarnas vedhuggarpengar. Ved till den stora spisen fick hon plocka gratis omkring sågen.

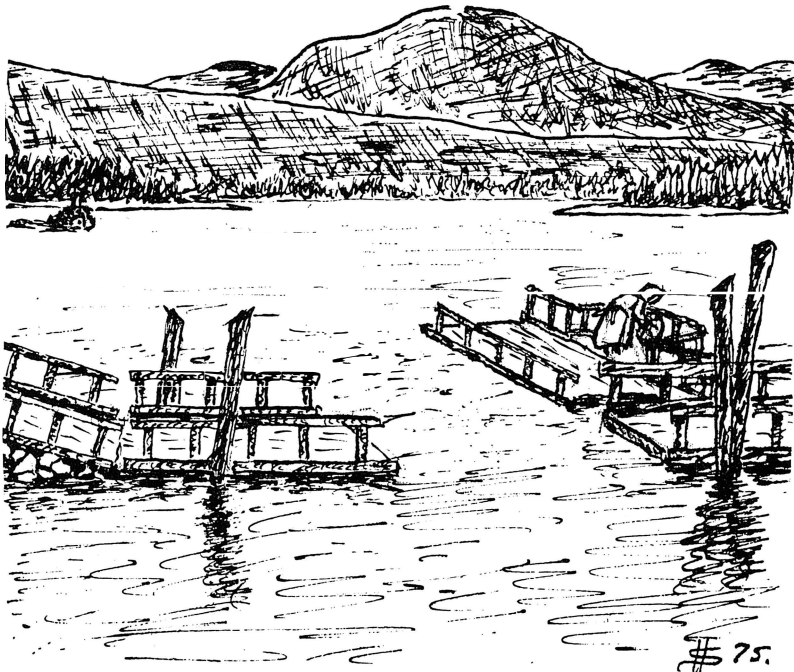
När Siljan blev isbelagd var det slut med båttrafiken. Då låste Karin dörren, flyttade upp till Linka och återtog sitt arbete där. På våren kom flottningsbåtarna med läns så fort de kunde ta sig fram genom issörjan. Då var Karin på Lerön. Hon hade sopat bron och var beredd att börja en efterlängtd säsong. Nu började buffringen till fäbodarna, och den fortsatte tills Sollerön var så gott som folk-tom. På bufförslasset fanns det vanligtvis en gris och en kalv, mat-varor och husgeråd samt fyra eller fem barn i olika åldrar. De nalkades Lerön med stor förväntan. Körkarlen, om det nu var far, farfar eller morfar, hade i förväg lovat att svänga in till Fjessas stuga och komma ut med varsin vetebulle. Var det fem barn blev det en utgift på tio öre, var det fler kunde man köpa en färsk och god tio-öreslimpa och dela med morakniven.

Karin hade en stor bortskämd katt. Den gillade fisk, och därför stod Karin någon timme på bron varje dag med sitt metspö. Hon hade "fiskkupan" vid midjan, järnpipan i munnen och glasögonen längst fram på nästippen. Många småpojkar tyckte också om att stå på bron och meta. När de stått där sedan tidigt på morgonen och

började bli hungriga, brukade de gå in till Fjessa och bjuda ut det återstående förrådet av metmask. Det fanns nämligen inte metmask på Lerön. Karin grävde med fingrarna sakkunnigt igenom maskdosan och var snart på det klara med vad den var värd. Så dök handen ner i bullkorgen, och affären var uppgjord till båda parter belåtenhet. Det är säkert många sollerökarlar i sjuttiofemårsåldern som ätit sin första vetebulle genom denna bytesaffär.

1934 byggdes den nya fasta bron, som också var försedd med klaff för att släppa igenom båtarna. Karin hade nu nått hög ålder och hade liksom flottbron tjänat ut. Flottbron delades i bitar och såldes på auktion. Karin flyttade till Ryssa, där hon blev väl omskött, trivdes och hade en lugn ålderdom. Hon dog 1938, 91 år gammal. En hederskvinna var hon, och jag kan än i dag för mina ögon framkalla bilden av Fjessa, när hon full av ansvar utförde sitt arbete. Med Skinnar Karin och flottbron hade en minnesrik epok i Solleröns historia blivit ett minne blott.

Dunder Carl Olhsson

Broöppning.

Teckning av Sven Hinders

Kyrkoherde Lars Dalin med 1891 års konfirmander.

Bakre raden fr. v.: Anders Lundén, Buslars Anders Persson (USA), Mås Olof Jönsson (Gustafs), Niså Anders Andersson, Bond Anders Matsson, ej igenkänd, Mås Lars Persson, Svarv Jöns Jönsson, Mats Anders Eriksson, Dunder Anders Larsson (Vatulass-Anders, USA), Rull Lars Larsson, Flintull Anders Andersson (Filén), Dunder Anders Andersson, Måsan Anders Andersson, Håll Nils Matsson, Mats Olof Ohlsson, Rull Anders Olsson (Jesumen) eller Anders Knorring (USA), Nisis Mats Matsson.

Mellersta raden fr. v.: Myr Anna (Torsång), Flintull Anna, Lisslars Karin, Småsik Karin, Kisnis Kisti, Bøl Karin (Lundbjörken), Jugå Margit.

Främre raden fr. v.: Kals Karin, Kall Anna, Måspers Anna, Sar Kisti, Gammel Karin, Bøl Anna (Bodarna) och Trapp Kisti.